

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 6Ssk/51/2022
Identifikačné číslo spisu: 4021200328
Dátum vydania rozhodnutia: 27. júla 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:4021200328.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. a JUDr. Martina Tisa, v právnej veci žalobcu: I. J. B., narodený XX. L. XXXX, bytom v W. G. č. XXX, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8-10, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovanej z 13. mája 2021, Číslo: XXX XXX XXXX X, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 13. decembra 2021, č. k. 23Sa/47/2021-55, t a k t o

rozhodol:

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 13. decembra 2021, č. k. 23Sa/47/2021-55, m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej z 13. mája 2021, Číslo: XXX XXX XXXX X z r u š u j e a vec v r a c i a žalovanej na ďalšie konanie.

Žalobca m á n á r o k na náhradu trov konania na krajskom súde a kasačnom súde voči žalovanej v rozsahu 100%.

O d ô v o d n e n i e

1. Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom z 25. mája 2021, č. k. 29Sa/17/2020-63 postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol správnu žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti postupu a rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej z 13. mája 2021, Číslo: XXX XXX XXXX X, ktorým tento podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 461/203 Z. z.“) zamietol v celom rozsahu odvolanie žalobcu a potvrdil prvostupňové správne rozhodnutie zo 17. mája 2018, Číslo: XXX XXX XXXX X. Uvedeným rozhodnutím prvostupňový správny orgán podľa § 65 a § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) a podľa článku 6 Dohody medzi Československou republikou a Zväzom sovietskych socialistických republík o sociálnom zabezpečení (ďalej len „Dohoda“) od 01. marca 2014 priznal žalobcovi starobný dôchodok v sume 132,60 eur mesačne. Súčasne bol žalobcovi starobný dôchodok postupne valorizovaný na sumu 156,30 eur mesačne (od 01. januára 2018).

2. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovanej preskúmal v intenciách článku 4 ods. 1, článku 5 ods. 1, 2 Dohody, tiež v intenciách záverov plynúcich z predchádzajúcich rozhodnutí vydaných Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 9So/61/2016 a sp. zn. 7Sk/37/2019 a postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej Správnym súdnym poriadkom dospel k záveru o nedôvodnosti podanej správnej žaloby.
3. Krajský súd spornou vyhodnotil jednak otázku poistenia žalobcu v Ruskej federácii v spoločnosti SKM s.r.o. a v spoločnostiach Iskom s.r.o. a Simkom s.r.o. so sídlom v Uljanovsku a jednak zistenie dátumu presídlenia účastníka konania na území Slovenskej republiky v zmysle článku 5 Dohody.
4. Krajský súd v tomto smere uviedol, že nositeľ poistenia v Ruskej federácii zhodnotil doby poistenia žalobcu do 06. júna 1995 a žiadne iné doby zamestnania v období od 08. júna 1995 do 16. augusta 2000 neboli preukázané, pretože žiadne osobné doklady zamestnávateľov, respektíve spoločnosti, na ktoré poukazoval žalobca sa v dôchodkovom fonde nenachádzali. Žalovaná mala dostatočne preukázanú skutočnosť, že žalobca mal prvýkrát udelený dlhodobý pobyt v období od 31. mája 1995 do 09. februára 2003 a takisto mal vydané oprávnenie na vykonávanie podnikateľskej činnosti na území Slovenskej republiky od 27. septembra 1995. Žalobca žiadnym dokladom nepreukázal, že by po 06. júni 1995 pracoval na území Ruskej federácie. Za deň presídlenia žalobcu na územie Slovenskej republiky bol potom správne určený deň 31. máj 1995, teda po udelení pobytu na území Slovenskej republiky za účelom podnikania a povolenia prevádzkovať živnosť.
5. Dodal, že žalobca mal oprávnenie na vykonávanie podnikateľskej činnosti na území Slovenskej republiky, ktoré bolo v tom období viazané na udelenie pobytu, ktoré mal povolené od 31. mája 1995 a správne žalovaný správny orgán považoval túto činnosť v zmysle článku 4 Dohody na účely dôchodkového poistenia postavenú na roveň k zamestnaniu s tým, že zakladá účasť na dôchodkovom zabezpečení na území Slovenskej republiky. Žalobca mal vydané oprávnenie na vykonávanie podnikateľskej činnosti na území Slovenskej republiky od 27. septembra 1995, z ktorého dôvodu aplikácia článku 5 ods. 2 Dohody neprichádzala do úvahy, nakoľko článok 5 ods. 2 Dohody sa týkal výlučne prípadov, v ktorých občan po presídlení nepracoval, čo však aj s ohľadom na žalobcovi vydané oprávnenie na vykonávanie podnikateľskej činnosti nebol prípad žalobcu.
6. Správnu žalobu krajský súd ako nedôvodnú podľa § 190 SSP zamietol.
7. Žalovanej právo na náhradu trov konania nepriznal.

II.

8. Proti tomuto rozsudku podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.
9. Namietal, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP), odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu (§ 440 ods. 1 písm. h/ SSP) a tiež, že nerešpektoval záväzný právny názor, vyslovený v zrušujúcom rozhodnutí o kasačnej sťažnosti (§ 440 ods. 1 písm. i/ SSP).
10. Konkrétne namietal nerešpektovanie právneho názoru plynúceho z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 7Sk/37/2019 ohľadom aplikácie článku 5 Dohody; žalovaná opakovane na prípad žalobcu odmieta aplikovať článok 5 ods. 2 Dohody a i naďalej na základe voľne interpretovaného výkladu aplikuje na vec žalobcu článok 5 ods. 1 Dohody. Uviedol, že jednotlivé ustanovenia Dohody nemožno vykladať rozširujúco, a teda pokiaľ z článku 5 ods. 1 Dohody vyplýva, že cit.: „(...) vymeriavajú sa dôchodky zo zárobku dosiahnutému v zamestnaní“ tak pod toto ustanovenie nemožno podriaďiť záver žalovanej, podľa ktorého sa vymeriavajú dôchodky z vymeriavacích základov, z ktorých sa zaplatilo povinne zo zákona poistné na dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa zákona č. 461/2003 Z. z. Zárobok dosiahnutý zamestnancom v pracovnom vzťahu je skutočne dosiahnutý v materiálnej sume, avšak vymeriavacie základy v zákonom stanovenej výške pre samostatne zárobkovo činnné osoby, z ktorých sa zaplatilo poistné, sú len fiktívnymi nemateriálnymi sumami, pretože nie sú potvrdené skutočnosťou dosiahnutých zdaniteľných príjmov. Nemožno posudzovať výkon zárobkovej činnosti na základe formálnej držby povolenia prevádzkovať živnosť, keď občan v skutočnosti nedosiahol zdaniteľné príjmy podľa § 6 ods. 1, 2 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. Dodal, že v roku 1995 sa nepresídlil na územie Slovenskej republiky, žalovaná neuviedla žiadne nové skutočnosti, ktoré by preukazovali úmysel žalobcu zdržiavať sa trvalo na území

Slovenskej republiky, po presídlení nevykonával pracovnú činnosť - nebol nikde na území Slovenskej republiky evidovaný na účely dôchodkového poistenia ako zamestnanec, nemal príjmy dosiahnuté v zamestnaní. Žalovaná ako aj súd nemôžu potvrdiť reálne zdržiavanie sa žalobcu na území Slovenskej republiky v rokoch 1995 - 1997. Formálne povolenie prevádzkovať činnosť a povolenie k pobytu za absencie materiálnych a majetkových dôvodov, vrátane absencie materiálnych zdrojov na živobytie, nemôžu byť potvrdením skutočnosti reálneho zdržiavania sa na území Slovenskej republiky za účelom podnikania a skutočnosti fyzického presídlenia z iného štátu. Príjem pre výmer dôchodku sa mal teda vo vzťahu k žalobcovi zohľadňovať postupom podľa článku 5 ods. 2 Dohody.

11. Žalobca ďalej namietal záver krajského súdu v časti, v ktorej sa súd stotožnil s postupom správnych orgánov, ktoré žalobcovi určili sumu starobného dôchodku z vymeriavacích základov získaných podľa právnych predpisov Slovenskej republiky, nakoľko u žalobcu ako občana Ruskej federácie sa zárobok pri priznaní starobného dôchodku určuje iba podľa článku 5 Dohody a nie podľa vnútroštátnych predpisov Slovenskej republiky. Podľa článku 3 Dohody sa pri vykonávaní sociálneho zabezpečenia použijú právne predpisy zmluvnej strany, na ktorej území občan býva, pokiaľ táto Dohoda neustanovuje inak, pričom inak ustanovuje práve v článku 5. Navyše predmetná dohoda spadá pod kategóriu medzinárodnej zmluvy s tým, že podľa článku 27 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve „Strana sa nemôže dovolávať ustanovení svojho vnútroštátneho práva, ako dôvodu, pre neplnenie zmluvy.“

12. Navrhol, aby Najvyšší správny súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, eventuálne, aby zrušil rozhodnutie žalovanej v spojení s prvostupňovým správnym rozhodnutím a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

III.

13. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti žalobcu vyjadrila podaním z 18. marca 2022.

14. Dôvody uvádzané žalobcom v kasačnej sťažnosti považovala za neopodstatnené, krajský súd správne zistil skutkový stav veci, na základe ktorého vec náležite právne posúdil, pričom nezistil nezákonnosť a nesprávnosť správnou žalobou napadnutého rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej. Dodala, že žalobca mal oprávnenie na vykonávanie podnikateľskej činnosti na území Slovenskej republiky, ktoré bolo v danom období viazané na udelenie pobytu, ktoré mu bolo udelené od 31. mája 1995. Samostatnú zárobkovú činnosť v zmysle článku 4 Dohody považovala za činnosť postavenú na roveň zamestnaniu, a teda zakladala účasť na dôchodkovom zabezpečení na území Slovenskej republiky. Postup podľa článku 5 ods. 2 Dohody preto nebol možný. Rozsudky najvyššieho súdu sp. zn. 9So/61/2016 a sp. zn. 7Sk/37/2019 nepovažovala, s ohľadom na to, že riešia ojedinelú situáciu týkajúcu sa žalobcu, za ustálenú rozhodovaciu prax.

15. Navrhla, aby Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobcu ako nedôvodnú zamietol.

IV.

16. Vyjadrenie žalovanej ku kasačnej sťažnosti bolo doručené žalobcovi na vedomie dňa 28. marca 2022.

V.

17. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. h/ SSP) preskúmal kasačnú sťažnosť postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP, pričom jej dôvodmi nebol viazaný (§ 453 ods. 2 SSP) a po jej preskúmaní dospel k záveru, že kasačná sťažnosť je dôvodná.

18. Podľa § 2 ods. 1 SSP, v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

19. Podľa § 2 ods. 2 SSP, každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

20. Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

21. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP, správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

22. Predmetom kasačného konania v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd zamietol správnu žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti postupu a rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej z 13. mája 2021, Číslo: XXX XXX XXXX X, ktorým tento podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. zamietol v celom rozsahu odvolanie žalobcu a potvrdil prvostupňové správne rozhodnutie zo 17. mája 2018, Číslo: XXX XXX XXXX X. Uvedeným rozhodnutím prvostupňový správny orgán podľa § 65 a § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. a podľa článku 6 Dohody od 01. marca 2014 priznal žalobcovi starobný dôchodok v sume 132,60 eur mesačne v znení neskorších valorizácií (naposledy od 01. januára 2018 na sumu 156,30 eur mesačne).

23. Dohoda sa vzťahuje na všetky druhy sociálneho zabezpečenia, ktoré sú zavedené podľa právnych predpisov zmluvných strán. Sociálnym zabezpečením sa rozumejú všetky druhy materiálneho zabezpečenia (peňažné i vecné dávky), ktoré poskytujú občanom orgány štátu, družstevné a spoločenské organizácie Československej republiky a Zväzu sovietskych socialistických republík v starobe, v prípade choroby, v materstve, pri invalidite bez ohľadu na jej príčiny, rodinám pri strate živiteľa a i. (článok 1 ods. 1 a 2 Dohody).

24. Podľa článku 2 Dohody, občania jednej zmluvnej strany, ktorí trvalo bývajú na území druhej zmluvnej strany, sú vo všetkých otázkach sociálneho zabezpečenia i pracovných vzťahov postavení úplne na roveň občanom tejto zmluvnej strany, pokiaľ táto Dohoda neustanovuje inak.

25. Podľa článku 3 ods. 1 Dohody, pri vykonávaní sociálneho zabezpečenia sa použijú právne prepisy zmluvnej strany, na ktorej území občan býva, pokiaľ táto Dohoda neustanovuje inak.

26. Podľa článku 3 ods. 2 Dohody, Sociálne zabezpečenie vykonávajú kompetentné orgány zmluvnej strany, na ktorej území býva občan, ktorý uplatňuje nárok na dávku.

27. Podľa článku 4 ods. 1 Dohody, pri priznávaní dôchodkov a iných dávok sa plne započítava doba zamestnania na území oboch zmluvných strán, včítane doby zamestnania oprávňujúcej na priznanie dôchodkov za výhodnejších podmienok a vo vyššej výmere. Pritom orgány sociálneho zabezpečenia započítavajú dobu zamestnania, ako aj dobu inej jemu na roveň postavennej činnosti ako vo svojom, tak aj v druhom štáte bez ohľadu na to, aká časť požadovanej doby zamestnania pripadá na prácu v každom z týchto štátov.

28. Podľa článku 4 ods. 2 Dohody, započítavanie doby zamestnania, pokiaľ ide o dobu práce v každej zo zmluvných strán, vykonáva sa podľa právnych predpisov tej zmluvnej strany, na ktorej území sa vykonávala práca alebo jej na roveň postavená činnosť.

29. Podľa článku 5 ods. 1 Dohody, občanom, ktorí presídlili z územia jednej zmluvnej strany a územie druhej zmluvnej strany a po presídlení pracovali, vymeriavajú sa dôchodky a iné dávky zo zárobku dosiahnutého v zamestnaní v krajine, do ktorej presídlili.

30. Podľa článku 5 ods. 2 Dohody, občanom, ktorí presídlili z územia jednej zmluvnej strany na územie druhej zmluvnej strany a po presídlení nepracovali, vymerajú sa dôchodky a iné dávky z priemerného mesačného zárobku zamestnancov obdobného odboru a kvalifikácie ku dňu priznania dôchodku alebo inej dávky v krajine, do ktorej presídlili. Rovnako sa postupuje pri výpočte dôchodku a iných dávok u občanov, ktorí presídlili z jednej krajiny do druhej po priznaní dôchodku alebo inej dávky.

31. Podľa článku 6 Dohody, dôchodky priznávajú a vyplácajú orgány sociálneho zabezpečenia tej zmluvnej strany, na ktorej území občania, ktorí majú nárok na dôchodok, trvalo bývajú ku dňu

podania žiadosti o dôchodok; dôchodky sa priznávajú za podmienok a vo výške určenej právnymi predpismi tejto zmluvnej strany.

32. Najvyšší správny súd z obsahu súdneho ako aj pripojeného administratívneho spisu žalovanej mal preukázané, že

- žalobca na predpísanom tlačive z 11. apríla 2014 požiadal žalovanú o priznanie starobného dôchodku i. [žiadosť spísaná dňa 08. apríla 2014; starobný dôchodok žiadal priznať od 01. marca 2014]

- žalovaná rozhodnutím z 25. apríla 2014 v spojení so zmenovým rozhodnutím zo 07. júla 2014 a zo 16. júla 2014 priznala žalobcovi starobný dôchodok od 01. marca 2014 v sume 122,70 eur mesačne

- krajský súd rozsudkom zo 07. decembra 2015, sp. zn. 23Sd/206/2014 ako vecne správne potvrdil opravným prostriedkom napadnuté rozhodnutia

i. [postup ako aj rozhodnutia žalovanej (toho času „odporkyňa“; pozn. súdu) vyhodnotil ako zákonné, žalovaná správne pri posúdení nároku žalobcu na starobný dôchodok postupovala v zmysle článku 5 ods. 1 Dohody, podľa ktorého občanom, ktorí presídlili z územia jednej zmluvnej strany a územie druhej zmluvnej strany a po presídlení pracovali, vymeriavajú sa dôchodky a iné dávky zo zárobku dosiahnutého v zamestnaní v krajine, do ktorej presídlili. Mal preukázané, že žalobca po presídlení na územie Slovenskej republiky bol samostatne zárobkovo činnou osobou, t. j. pracoval a získal vymeriavacie základy, ktoré možno hodnotiť pre nárok na dôchodkovú dávku, t. j. bol dôchodkovo poistený podľa právnych predpisov Slovenskej republiky, správne žalovaná určila sumu starobného dôchodku z vymeriavacích základov získaných podľa právnych predpisov Slovenskej republiky]

- na odvolanie žalobcu najvyšší súd ako súd toho času odvolací rozsudkom z 31. januára 2018, sp. zn. 9So/61/2016 zmenil rozsudok krajského súdu tak, že napadnuté rozhodnutia zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie

i. [odvolací súd primárne krajskému súdu vytkol tú skutočnosť, že sa nezaoberal otázkou samotného presídlenia žalobcu, pričom otázka, kedy došlo k presídleniu, bola v nadväznosti na pracovnú činnosť po presídlení kľúčovou pre správnu aplikáciu článku 5 ods. 1 alebo ods. 2 Dohody. Žalovanej preto uložil povinnosť, aby po vykonaní náležitých dokazovaní jasne stanovila kedy, došlo k presídleniu žalobcu na územie Slovenskej republiky, pričom dal do pozornosti, že následkom presídlenia z územia jednej zmluvnej strany je vznik trvalého bývania na území druhej zmluvnej strany. V medzinárodnom práve sa za presídlenca považuje osoba, ktorá opúšťa (trvalo) krajinu svojho pôvodu; pod presídlením sa rozumie aj presťahovanie s úmyslom trvalo žiť na inom mieste, v danom prípade v inom štáte]

- žalovaná následne rozhodnutím z 13. augusta 2018 potvrdila prvostupňové správne rozhodnutie zo 17. mája 2018, ktorým bol žalobcovi podľa § 65 a § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. a podľa článku 6 Dohody od 01. marca 2014 priznaný starobný dôchodok v sume 132,60 eur mesačne vrátane na to nadväzujúcich valorizácií a odvolanie žalobcu zamietla

- krajský súd rozsudkom z 29. apríla 2019, sp. zn. 23Sa/84/2018 správnu žalobu ako nedôvodnú zamietol

i. [uviedol, že žalobca nepredložil žiadne relevantné dôkazy o svojom úmysle zotrvať na území Slovenskej republiky až v roku 2004. K žalobe pripojil potvrdenie o dobe zamestnania v spoločnosti „SKM Ul'janovsk“, ktoré však nebolo overené úradom Sociálneho zabezpečenia Ruskej federácie; žalovaný správny orgán správne vyhodnotil tú skutočnosť, že žalobcovi odo dňa prvého udelenia prechodného pobytu na účely podnikania na území Slovenskej republiky mal úmysel trvale zdržiavať sa na území Slovenskej republiky z dôvodu jeho podnikania, a preto tento deň udelenia prechodného pobytu bolo potrebné považovať za deň presídlenia účastníka konania v zmysle článku 5 Dohody. Z potvrdenia nositeľa Ruskej federácie z 27. mája 2014, ktorý oznámil, že žalobca pracovnú činnosť na území Ruskej federácie ukončil dňom 06. júna 1995, teda je zrejmé, že po udelení pobytu už žiadnu činnosť na území Ruskej federácie nevykonával]

- najvyšší správny súd ako súd kasačný rozsudkom z 21. apríla 2020, sp. zn. 7Sk/37/2019 zrušil rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie

i. [odhliadnuc od vytknutia procesnej vady, primárne vo vzťahu k meritu veci, t. j. čo do riadneho ustálenia okamihu presídlenia žalobcu na územie Slovenskej republiky uviedol, že z rozsudku nevyplývalo, že by správny orgán zisťoval dôvody presťahovania žalobcu z Ruskej federácie na územie Slovenskej republiky v roku 1995 s tým, že bez jeho vypočutia nemožno posúdiť úmysel žalobcu trvalo žiť v Slovenskej republike]

- krajský súd rozsudkom zo 06. júla 2020, sp. zn. 23Sa/35/2020 zrušil rozhodnutie žalovanej z 13. augusta 2018 a vec jej vrátil na ďalšie konanie

i. [krajský súd viazaný aj právnym názorom najvyššieho správneho súdu v zrušujúcom rozsudku sp. zn. 7Sk/37/2019 (okrem iného) uviedol, že z výpovede žalobcu na pojednávaní vyplynulo, že tento mal dve spoločnosti s ručením obmedzením, ktorých bol konateľom, a to „Iskom“ a „Simkom“ so sídlom v Uljanovsku s tým, že z týchto spoločností odvádzal poistné do dôchodkového fondu Ruskej federácie, z ktorého dôvodu nariadil správne orgánu, aby doplnil dokazovanie dotazom na dôchodkový fond Ruskej federácie ohľadne obchodných spoločností, keďže podľa vyjadrenia žalobcu mal z týchto spoločností príjem a v tom čase sa zdržoval v Ruskej federácii; vzhľadom na tieto skutočnosti uložil správne orgánu doplniť dokazovanie a zistiť dôsledne deň presídlenia účastníka na územie Slovenskej republiky v zmysle článku 5 Dohody]

- žalovaná po zrušení a vrátení vecí opakovane tu preskúmaným rozhodnutím z 13. mája 2021 zamietla v celom rozsahu odvolanie žalobcu a potvrdila prvostupňové správne rozhodnutie zo 17. mája 2018.

33. V predmetnej veci úloha najvyššieho správneho súdu spočívala jednak v ustálení otázky, kedy došlo na strane žalobcu k presídleniu z Ruskej federácie na územie Slovenskej republiky a jednak vo vyriešení otázky, či v Dohode použité pojmy „pracovať“, respektíve „zamestnanie“ sa vzťahujú výlučne na typický pracovnoprávny vzťah podľa Zákonníka práce, alebo možno pod týmito pojmami rozumieť aj výkon samostatnej zárobkovej činnosti. Objasnenie týchto otázok má zásadný vplyv pre následnú aplikáciu či už článku 5 ods. 1 Dohody, aplikácia ktorého vyžaduje, aby presídlenec po presídlení pracoval, z ktorého dôvodu sa potom starobný dôchodok vymeriava zo zárobku dosiahnutého v zamestnaní v Slovenskej republike, alebo článku 5 ods. 2 Dohody, aplikácia ktorého vyžaduje, aby presídlenec po presídlení nepracoval, z ktorého dôvodu sa potom starobný dôchodok vymeriava z priemerného mesačného zárobku zamestnancov obdobného odboru a kvalifikácie ku dňu priznania dôchodku alebo inej dávky v krajine, do ktorej presídlili (t. j. vychádza sa z fiktívneho výpočtu).

34. Na úvod najvyšší správny súd uvádza, že príslušná Dohoda bola podpísaná v Prahe 02. decembra 1959, s Dohodou vyslovilo Národné zhromaždenie súhlas 25. mája 1960 a prezident republiky ju ratifikoval 06. júna 1960. Ratifikačné listiny boli vymenené v Moskve 28. júna 1960. Platnosť nadobudla 01. júla 1960. Upravovala vzájomné vzťahy medzi Československou republikou a Zväzom sovietskych socialistických republík na úseku sociálneho zabezpečenia. Vychádza zo základnej zásady teritoriality, podstata ktorej spočíva v tom, že každá zo zmluvných strán poskytuje dávky zo sociálneho systému podľa svojich právnych predpisov občanom oboch zmluvných strán žijúcich na jej území s tým, že sa prihliada na doby zamestnania dosiahnuté na území oboch zmluvných strán. Predmetná Dohoda podľa obsahu široko vymedzuje pojem sociálneho zabezpečenia, keďže nezahŕňa len pojem sociálneho zabezpečenia v zmysle v danej dobe platného a účinného zákona č. 55/1956 Zb. o sociálnom zabezpečení, ale i nemocenské poistenie a poskytovanie zdravotnej starostlivosti (článok 1 Dohody). Dohoda sa rovnako vzťahuje na všetky formy sociálneho zabezpečenia poskytované vojenským osobám, vojnovým a vojenským invalidom, obetiam fašizmu a fašistickej perzekúcie a i., upravené právnymi predpismi zmluvných strán (bod I Protokolu k Dohode). Na druhej strane z dohody sú vyňaté osobné dôchodky a na výhody poskytované požívateľom osobných dôchodkov (bod V Protokolu k Dohode). Predmetná Dohoda sa neobmedzuje len na úpravu nárokov plynúcich zo sociálneho zabezpečenia, ale v nej zakotvená aj spolupráca medzi orgánmi vykonávajúcimi uvedenú Dohodu (orgány sociálneho zabezpečenia), najmä čo do výmeny skúseností, informácií, materiálov a podobne (článok 18 a bod IV Protokolu k Dohode). Dohoda sa zároveň zakladá na piatich základných zásadách, i. zásada rovnakého zaobchádzania s občanmi oboch zmluvných strán s tým, že sa neobmedzuje len na oblasť sociálneho zabezpečenia, ale aj oblasť pracovno-právnu (článok 2), ii. zásada započítania dôb zamestnania a dôb im na roveň postavených v oboch zmluvných štátoch pri stanovení dávky zo sociálneho zabezpečenia s tým, že platí pravidlo, že pre rozhodnutie o tom, aká doba bola získaná platia právne predpisy tej zmluvnej strany, na území ktorej bola táto doba získaná (článok 4), iii. zásada teritoriality, podľa ktorej sa všeobecne pri vykonávaní sociálneho zabezpečenia použijú právne predpisy zmluvnej strany, na ktorej území občan býva (článok 3), iv. zásada zachovania získaných nárokov, podľa ktorej sa pri presídlení dôchodcu nepreskúma jeho nárok na dôchodok s výnimkou vekovej hranice vo vzťahu k starobnému dôchodku s tým, že príslušný orgán druhej zmluvnej strany prevezme výplatu dôchodku a nanovo stanoví iba jeho výšku podľa svojich právnych predpisov (článok 7), v. zásada upustenia od vzájomných úhrad (článok 12).

35. Najvyšší správní soud aj s ohľadom na spoločný Československý štát ako jednu zo zmluvných strán Dohody dodáva, že Česká republika vypovedala Dohodu a Protokol k Dohode v súlade s článkom 20 ods. 2 Dohody dňa 04. júna 2008 vo vzťahu k Ruskej federácii. Dohoda a Protokol k tejto Dohode stratili platnosť vo vzťahu medzi Českou republikou a Ruskou federáciou dňa 31. decembra 2008 (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí 87/2008). Slovenská republika ako jeden z nástupníckych štátov pôvodnej zmluvnej strany predmetnú Dohodu vo vzťahu k Ruskej federácii, občanom ktorej bol žalobca nevypovedala, a teda sa aj vo svetle Viedenského dohovoru o sukcesii štátov vo vzťahu k zmluvám i naďalej uplatňuje. Len pre úplnosť dodáva, že predmetná Dohoda sa už neuplatňuje napríklad vo vzťahu k Ukrajine ako jednému zo štátov bývalého Sovietskeho zväzu, keď dňa 01. januára 2002 nadobudla platnosť zmluva medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 53/2002 Z. z.). Dňom nadobudnutia platnosti zmluvy sa teda skončila platnosť Dohody medzi Československou republikou a Zväzom sovietskych socialistických republík o sociálnom zabezpečení z 02. decembra 1959 vo vzájomných vzťahoch medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou.

36. Vo vzťahu k prvej spornej otázke týkajúcej sa ustálenia okamihu presídlenia žalobcu z Ruskej federácie na územie Slovenskej republiky najvyšší správní súd považuje za nevyhnutné v prvom rade jasne definovať pojem „presídlenie“, keď až na základe presného a jasného vymedzenia tohto pojmu možno následne ustáliť s tým súvisiaci časový okamih, t. j. kedy došlo k presídleniu žalobcu. Zároveň súd dodáva, že s predmetným pojmom je úzko spojený ďalší pojem, a to „pobyt“ / „bydlisko“, prípadne od neho odvodené sloveso „bývať“. Predmetná Dohoda uvedené pojmy explicitne nedefinuje a ani ustanovenia Protokolu k Dohode sa bližšie nevenujú výkladu a objasneniu týchto pojmov primárne v kontexte na tu aplikovaný článok 5 Dohody. Za tohto stavu je potom potrebné vychádzať z celkového účelu a zásad, na ktorých je predmetná Dohoda postavená a ktoré skrz túto Dohodu prenikajú. V tomto smere je podstatný článok 2 Dohody, podľa ktorého cit.: „Občania jednej zmluvnej strany, ktorí trvalo bývajú na území druhej zmluvnej strany, sú vo všetkých otázkach sociálneho zabezpečenia i pracovných vzťahov postavení úplne na roveň občanom tejto zmluvnej strany, pokiaľ táto Dohoda neustanovuje inak.“ Z uvedeného je zrejmé, že Dohoda kladie dôraz na trvalý pobyt občanov zmluvných strán, pričom tomuto pojmu podľa názoru súdu zodpovedá presídlenie, ktorého iný lexikálny ekvivalent je napríklad presťahovanie sa, premiestnenie sa, a teda vo svojej čistej podstate prenos centra všetkých svojich životných záujmov z územia jedného štátu na územie iného štátu, a to natrvalo. Uvedené podporuje tiež článok 6 Dohody, podľa ktorého dôchodky priznávajú a vyplácajú orgány sociálneho zabezpečenia tej zmluvnej strany, na ktorej území občania, ktorí majú nárok na dôchodok, trvalo bývajú ku dňu podania žiadosti o dôchodok; dôchodky sa priznávajú za podmienok a vo výške určenej právnymi predpismi tejto zmluvnej strany. Správnosti tohto záveru svedčí aj v Dohode použitý iný pojem „zdržiavať sa“, ktorý so sebou nesie istý znak dočasnosti, a ktorý je použitý v článku 9 ods. 1 Dohody, podľa ktorého cit.: „Občanom jednej zmluvnej strany zdržujúcim sa na území druhej zmluvnej strany sa bude zdravotná starostlivosť poskytovať za podmienok platných pre vlastných občanov.“, ktorého použitie (namiesto použitia pojmu „trvalo bývajú“) je opodstatnené práve vecným zameraním tohto článku - poskytovanie zdravotnej starostlivosti, ktorá sa teda primárne týka nepriaznivého zdravotného stavu spôsobeného predovšetkým ochorením, ktoré má rôznu dynamiku, intenzitu a je predovšetkým náhle a nepredvídateľné.

37. Najvyšší správní súd aj s použitím historicko-komparatívneho prístupu podrobil prieskumu ďalšie bilaterálne medzinárodné zmluvy v rámci ktorých ako jedna zo zmluvných strán vystupovala Československá republika, a ktoré spadali do časového rámca uzavretia tu aplikovanej Dohody a rovnako ako táto Dohoda sa vecne zameriavali na oblasť sociálnu. Uvedené pojmy („presídlenie“, „bydlisko“, „trvalé bydlisko“) a podobne ako v tu aplikovanej Dohode bez ich bližšej špecifikácie sú obsiahnuté napríklad

v Dohovore medzi Československou republikou a Maďarskou ľudovou republikou o spolupráci na poli sociálnej politiky z roku 1959 (Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 21/1960 Zb. z 29. decembra 1959 o Dohovore medzi Československou republikou a Maďarskou ľudovou republikou o spolupráci na poli sociálnej politiky) v článku 8 ods. 1 a 2 podľa ktorého cit.: „Ak podľa právnych predpisov niektorej zo Zmluvných strán závisí vznik, trvanie a obnovenie nárokov alebo výška dávky od pobytu na vlastnom území, kladie sa pobyt na území druhej Zmluvnej strany na roveň pobytu na vlastnom území.“ (ods. 1) „Ustanovenie odseku 1 sa použije aj pre výplatu dávok dôchodkového

zabezpečenia alebo iných peňažných dávok, ak oprávnený presídlil na územie druhej Zmluvnej strany.“ (ods. 2), v článku 11 ods. 1 cit.: „Osobám, ktoré majú trvalé bydlisko na území jednej Zmluvnej strany a pracujú na území druhej Zmluvnej strany, poskytne vecné dávky poistenia na prípad nemoci a materstva (preventívnu a liečebnú starostlivosť) predovšetkým orgán príslušný podľa ich bydliska a v nutných prípadoch orgán príslušný podľa ich pracoviska. Rodinným príslušníkom týchto osôb poskytne vecné dávky poistenia na prípad nemoci a materstva (preventívnu a liečebnú starostlivosť) orgán príslušný podľa ich bydliska.“ a v článku 18 cit.: „Rodinné prídavky poskytuje podľa svojich právnych predpisov a na svoj účet príslušný orgán tej Zmluvnej strany, na území ktorej býva dieťa oprávnenej osoby.“ (ods. 1) „Ak dieťa, na ktoré prináležia rodinné prídavky, presídlil na územie druhej Zmluvnej strany, zastaví sa výplata rodinných prídavkov od prvého dňa mesiaca nasledujúceho po dni presídlenia a príslušný orgán tejto druhej Zmluvnej strany bude poskytovať rodinné prídavky podľa svojich právnych predpisov a na svoj účet.“ (ods. 2)

v Dohovore medzi Československou republikou a Rumunskou ľudovou republikou o sociálnom poistení z roku 1958 (Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 95/1958 Zb. z 05. decembra 1958 o Dohovore medzi Československou republikou a Rumunskou ľudovou republikou o spolupráci v sociálnych otázkach so Záverečným protokolom) najmä v článku 4 cit.: „Dôchodky poskytuje orgán poistenia štátu, na území ktorého má poistenec alebo člen jeho rodiny, ktorý má nárok na dôchodok, bydlisko v čase vzniku nároku podľa právnych predpisov tohto štátu (ďalej len „štát bydliska“). Pritom orgány poistenia prihliadajú na dobu poistenia (zamestnania) ako vo vlastnom, tak i v druhom štáte.“ (ods. 1) „Dôchodcovi, ktorý presídlil do druhého štátu, orgány poistenia, ktorý dôchodok vyplácal, zastaví výplatu prvým dňom mesiaca nasledujúceho po presídlení.“ (ods. 2) „Orgány poistenia štátu, do ktorého dôchodca presídlil, poskytujú tomuto dôchodcovi dôchodok podľa právnych predpisov štátu bydliska; pritom sa použije obdobne ustanovenie odseku 1 poslednej vety tohto článku. Nárok na dôchodok sa v týchto prípadoch považuje vždy za zachovaný.“ (ods. 3) „Ak sa dôchodca vráti, obnoví orgán poistenia štátu bydliska od prvého dňa nasledujúceho mesiaca výplatu dôchodku, ktorá bola zastavená podľa odseku 2 tohto článku.“ (ods. 4) „Ustanovenie odseku 3 tohto článku platí obdobne, ak poistenec alebo oprávnený člen rodiny presídlil do druhého štátu po vzniku nároku na dôchodok, ale pred určením výšky dôchodku.“ (ods. 5)

v Dohovore medzi Československou republikou a Bulharskou ľudovou republikou o spolupráci na poli sociálnej politiky z roku 1957 (Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 60/1957 Zb. z 02. septembra 1957 o Dohovore medzi Československou republikou a Bulharskou ľudovou republikou o spolupráci na poli sociálnej politiky) v článku 4 cit.: „Dôchodky i ostatné dávky dôchodkového poistenia poskytne podľa svojich vlastných právnych predpisov nositeľ poistenia štátu, na území ktorého poistenec, prípadne oprávnený rodinný príslušník býva v čase vzniku nároku. Pritom tento nositeľ poistenia prihliadne i k započítateľnej dobe zamestnania (poistenia) získanej v druhom štáte, rovnako ako k dobe získanej podľa právnych predpisov štátu bydliska.“ (ods. 1 veta prvá). „Ak presídlil dôchodca do druhého štátu, zastaví sa výplata dôchodku prvým dňom mesiaca nasledujúceho po presídlení.“ (ods. 2 veta prvá). „Nositeľ poistenia štátu, do ktorého dôchodca presídlil, poskytne presídlenému dôchodcovi dôchodok (dávku) podľa svojich vlastných právnych predpisov; pritom použije obdobne ustanovenie odseku 1 druhej vety. Ak sa vráti presídlená osoba, obnoví jej nositeľ poistenia pôvodného štátu odo dňa jej návratu výplatu dôchodku.“ (ods. 3 veta prvá a veta druhá). „Ustanovenie odseku 3 prvej vety platí obdobne, ak presídlil poistenec alebo oprávnený rodinný príslušník po vzniku nároku na dávku skôr, než mu bude dôchodok (dávka) v štáte pôvodného bydliska priznaný.“ (ods. 4) „Pre rozhodovanie o nároku na dôchodok (dávku) podľa predchádzajúcich odsekov sú kompetentné orgány štátu bydliska.“ (ods. 5). „Ak presídlil dôchodca prípadne poistenec alebo oprávnený rodinný príslušník do tretieho štátu, poskytne mu dôchodok v rámci svojich vnútroštátnych právnych predpisov nositeľ poistenia štátu, ktorého je príslušníkom, pokiaľ nárok nemá byť posudzovaný inak podľa iného medzištátneho dohovoru; ustanovenie odseku 1 druhej vety platí pritom obdobne.“ (ods. 6). Vo vzťahu k predmetnej dohode najvyšší správny súd považuje za potrebné dodať, že táto s účinnosťou od 01. marca 1973 a následne s účinnosťou od 01. marca 1987 pôvodne použitý pojem „bydlisko“ bližšie precizovala tak, že začala používať pojem „trvalé bydlisko“. Uvedené je zrejme napríklad z článku 4 ods. 4 v znení od 01. marca 1983, podľa ktorého cit.: „Ak je úhrn čiastkových dávok, ktoré náležia podľa odseku 1, nižší než suma, ktorá by náležala oprávnenému podľa právnych predpisov zmluvnej strany, na území ktorej má trvalé bydlisko, poskytuje príslušný orgán tejto zmluvnej strany k dávke ním vyplácanej doplnok vo výške rozdielu medzi uvedenou

sumou a úhrnom čiastkových dávok. Ak je úhrn čiastkových dávok, ktoré náležia podľa odseku 1, alebo dôchodok podľa odseku 3 nižší než minimálna dávka dôchodkového zabezpečenia ustanovená právnymi predpismi zmluvnej strany, na území ktorej má oprávnený trvalé bydlisko, poskytuje orgán tejto zmluvnej strany k dávke ním vyplácanej doplnok vo výške rozdielu medzi uvedenou minimálnou dávkou a úhrnom čiastkových dávok alebo dôchodkom podľa odseku 3.“, prípadne z článku 4 ods. 1 a 7 v znení účinnom od 01. marca 1987, podľa ktorých cit.: „Dávky dôchodkového zabezpečenia priznáva podľa svojich právnych predpisov príslušný orgán dôchodkového zabezpečenia zmluvnej strany, na území ktorej má oprávnený trvalé bydlisko v čase vzniku nároku na dávku. Pritom prihliadne aj na doby zamestnania a na doby im na roveň postavené, získané na území druhej zmluvnej strany podľa jej právnych predpisov, a to v rozsahu potvrdenom jej príslušným orgánom. Ak sa doba zamestnania kryje s inou započítateľnou dobou, prihliada sa iba na dobu zamestnania.“ (ods. 1) „Zvýšenie dávok podľa právnych predpisov zmluvnej strany, na území ktorej má oprávnený trvalé bydlisko, poskytuje na svoj účet táto zmluvná strana.“ (ods. 7)

vo Všeobecnom dohovore o sociálnej bezpečnosti medzi Československom a Francúzskom z roku 1949 (Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 215/1949 Zb. z 11. augusta 1949 o Dohovore o sociálnej bezpečnosti s Dodatkovou dohodou, Osobitným a Záverečným protokolom medzi Československou republikou a Francúzskou republikou, podpísanom v Paríži dňa 12. októbra 1948), podľa článku 1 § 2 cit.: „Československí alebo francúzski štátni príslušníci, ktorí opúšťajú jeden z obidvoch zmluvných štátov, kde podliehali povinnému poisteniu, aby presídlili do štátu druhého a nespĺňujú v tomto druhom štáte podmienky stanovené pre poistnú povinnosť, môžu dobrovoľne pokračovať v poistení za rovnakých podmienok a v rovnakej lehote, ako poistenci, ktorých poistná povinnosť v tomto štáte zanikla.“, podľa článku 15 cit.: „Ak zákonodarstvo jedného zo zmluvných štátov viaže priznanie určitých dávok na podmienku bydliska, nemožno tieto dávky odopierať československým alebo francúzskym štátnym príslušníkom, ak bývajú v jednom z obidvoch zmluvných štátov.“, podľa článku 18 cit.: „Nech je bydlisko oprávneného v Československu alebo vo Francúzsku, je smerodajné pre zložky dôchodku vyplácaného podľa zákonodarstva jedného z obidvoch štátov, pokiaľ ide o ustanovenie o výške zárobku a o konkurencii dôchodku so zárobkom, zákonodarstvo podľa ktorého sa tieto zložky dôchodku vyperujú.“ Vo vzťahu k predmetnej dohode najvyšší správny súd považuje za potrebné dodať, že táto s účinnosťou od 01. februára 1970 vyššie citovaný článok 1 § 2 zmenila na znenie cit.: „a) Československí alebo francúzski štátni príslušníci, ktorí opustia Československo, kde podliehali povinnému poisteniu, aby sa presťahovali do Francúzska, a nespĺňajú tu podmienky určené pre poistnú povinnosť, môžu dobrovoľne pokračovať v poistení za rovnakých podmienok a v rovnakej lehote ako poistenci, ktorých poistná povinnosť vo Francúzsku zanikla.

b) U československých alebo francúzskych štátnych príslušníkov, ktorí opustia Francúzsko, kde podliehali povinnému poisteniu, aby sa presťahovali do Československa, a nespĺňajú tu podmienky určené pre poistnú povinnosť, sa bude presťahovanie považovať za vážny dôvod prerušenia zamestnania pri posudzovaní otázky zachovania nárokov za podmienok určených podľa československých právnych predpisov.“

38. V rámci historického exkurzu možno tiež nakoniec zmieniť nie tak dávno (rozumej obdobie pred uzatvorením tu aplikovanej Dohody) exponované obdobie, kedy po skončení druhej svetovej vojny dochádzalo k presídľovaniu osôb aj vo vzťahu k Sovietskemu zväzu. Napríklad v zmysle článku 2 protokolu k Zmluve medzi Československou republikou a Zväzom sovietskych socialistických republík o Zakarpatskej Ukrajine (186/1946 Zb.), osoby slovenskej a českej národnosti, ktoré boli príslušné (mali trvalé bydlisko) na území Zakarpatskej Ukrajiny, mali právo optovať pre štátne občianstvo Československej republiky a to do 01. januára 1946. Osoby ukrajinskej a ruskej národnosti, ktoré žili na území Československa (v okresoch Slovenska), mali právo optovať pre štátne občianstvo Zväzu sovietskych socialistických republík a to do 01. januára 1946. Osoby, ktoré využili práva opcie, preniesli svoje bydlisko v priebehu nasledujúcich 12 mesiacov po obdržaní súhlasu príslušnej vlády s opciou, do štátu, štátne občianstvo ktorého mali prijať, pri čom mohli vziať so sebou celý svoj hnutel'ný majetok. Prípadne v obdobnom zmysle čo do trvalého presťahovania v rámci zmluvných štátov za zmienku tiež stojí Dohoda medzi vládou Československej republiky a vládou Zväzu sovietskych socialistických republík o práve opcie a vzájomného presídlenia občanov českej a slovenskej národnosti, žijúcich v Zväze sovietskych socialistických republík na území bývalej Volynskej gubernie, a československých občanov ukrajinskej, ruskej a bieloruskej národnosti, žijúcich

na území Československa, ktorá bola podpísaná v Moskve dňa 10. júla 1946. Rovnako možno poukázať na § 1 písm. a/ zákona č. 17/1947 Zb. o uznaní nárokov získaných u cudzozemských nositeľov sociálneho poistenia podľa ktorého sa tento zákon vzťahuje na nároky, ktoré získali u cudzozemského nositeľa poistenia pre prípad invalidity a staroby (...) krajanov, ktorí nadobudli, alebo nadobudnú štátne občianstvo podľa ústavného zákona z 12. apríla 1946 o udelení štátneho občianstva krajanom vracajúcich sa do vlasti, alebo podľa ústavného zákona z 13. septembra 1946 o udelení štátneho občianstva krajanom z Maďarska, pokiaľ presídlili alebo presídlia do 31. decembra 1947 k trvalému pobytu do Československej republiky na podklade buď československej úradnej presídľovacej akcie, alebo mimo rámec úradnej presídľovacej akcie, ak išlo o prípady, ktoré ministerstvo sociálnej starostlivosti uznalo za hodné osobitného zreteľa.

39. S ohľadom na takto vymedzené aj historické aspekty možno uzavrieť, že presídlenie v zmysle Dohody v tu prejednávanej veci možno vyložiť ako opustenie, vzdanie sa doterajšieho bydliska v Ruskej federácii a celkové, komplexné a trvalé prenesenie centra svojich životných záujmov na územie Slovenskej republiky.

40. Z obsahu administratívneho spisu vyplýva, že žalobca mal v zmysle potvrdenia Prezídia Policajného zboru, Úradu hraničnej a cudzineckej polície, Riaditeľstva hraničnej a cudzineckej polície v Bratislave zo 14. apríla 2015, číslo PPZ-HCP-BA11-122/2015-PA

- od 31. mája 1995 do 09. februára 2003 udelený dlhodobý pobyt za účelom podnikania na území Slovenskej republiky podľa zákona č. 123/1992 Zb. o pobyte cudzincov na území Českej a Slovenskej federatívnej republiky v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 123/1992 Zb.“)

- od 10. februára 2003 do 11. augusta 2005 mal žalobca udelený prechodný pobyt za účelom podnikania podľa zákona č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 48/2002 Z. z.“)

- od 12. augusta 2005 do 12. februára 2013 mal žalobca evidovaný trvalý pobyt podľa zákona č. 48/2002 Z. z.

- od 01. januára 2012 mal povolený pobyt podľa § 43 ods. 1 písm. e/ zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 404/2011 Z. z.“)

- od 13. februára 2013 mal žalobca evidovaný trvalý pobyt podľa § 46 ods. 1 písm. a/ zákona č. 404/2011 Z. z.

41. Z uvedeného je zrejmé, že žalobcovi bolo pôvodne udelené povolenie na dlhodobý pobyt za účelom podnikania podľa zákona č. 123/1992 Zb., ktorý ako prvý začal rozlišovať pobyt cudzincov na krátkodobý, dlhodobý a trvalý pobyt (na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy obsiahnutej či už v zákone č. 52/1949 Zb. o hlásení obyvateľstva účinným od 01. apríla 1949, alebo v zákone č. 68/1965 Zb. o pobyte cudzincov na území Československej socialistickej republiky účinným od 01. augusta 1965). Podľa § 6 ods. 1, 2 zákona č. 123/1992 Zb. je cudzinec oprávnený zdržiavať sa dlhodobo na území Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky po dobu určenú v povolení na dlhodobý pobyt. Dlhodobý pobyt sa povoľuje na dobu potrebnú na dosiahnutie jeho účelu, najdlhšie však na dobu jedného roka. Táto doba sa môže na žiadosť cudzinca opakovane predĺžiť, najdlhšie však vždy o jeden rok. Žiadosť sa podáva najneskôr 14 dní pred uplynutím tejto doby. Na druhej strane, cudzincovi bolo možné zakázať pobyt na území Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky najmenej na jeden rok, napríklad ak vykonával neoprávnené zárobkovú činnosť, prípadne porušil povinnosť ustanovenú zákonom č. 123/1992 Zb. alebo iným všeobecne záväzným právnym predpisom (§ 14 ods. 1 písm. c/, f/ zákona č. 123/1992 Zb.). Predmetným povolením (vrátane jeho predĺženia) žalobca disponoval až do 09. februára 2003 s tým, že od 10. februára 2003 mal evidovaný prechodný pobyt za účelom podnikania podľa zákona č. 48/2002 Z. z. Policajný útvar môže na žiadosť cudzinca udeliť povolenie na prechodný pobyt na čas potrebný na dosiahnutie jeho účelu, najviac však na jeden rok, ak tento zákon neustanovuje inak. Povolenie na prechodný pobyt je viazané na jeden účel. Ak cudzinec hodlá vykonávať inú činnosť, než na akú mu bolo udelené povolenie na prechodný pobyt, musí podať novú žiadosť o udelenie povolenia na prechodný pobyt (§ 17 ods. 3, 4 zákona č. 48/2002 Z. z.). Povolenie na prechodný pobyt môže policajný útvar udeliť cudzincovi na účel podnikania (§ 18 písm. a/) s tým, že povolenie na prechodný pobyt na účel podnikania môže policajný útvar udeliť cudzincovi na základe oprávnenia na podnikanie vydaného podľa osobitného predpisu - § 2 ods. 2 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník. Cudzinec, ktorému bolo udelené povolenie na prechodný pobyt na účel podnikania, nemôže vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu alebo obdobného pracovného

vzťahu (napríklad podľa zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce). Zákon č. 48/2002 Z. z. v ustanovení § 28 taxatívne vymedzuje dôvody, pre ktoré dochádza k zániku povolenia na prechodný pobyt, pričom tieto dôvody spočívajú napríklad v tom, že cudzincovi sa skončila platnosť povolenia na prechodný pobyt, alebo policajný útvar zrušil cudzincovi povolenie na prechodný pobyt. Policajný útvar zruší cudzincovi povolenie na prechodný pobyt, ak napríklad pominul účel, na ktorý bolo cudzincovi udelené povolenie na prechodný pobyt, zistí skutočnosti, ktoré sú dôvodom na zamietnutie žiadosti o udelenie povolenia na prechodný pobyt, prípadne z dôvodu, že cudzinec závažným spôsobom alebo opakovane porušil povinnosť uloženú týmto zákonom (bližšie pozri § 29 zákona č. 48/2002 Z. z.). Z uvedeného je zrejmé, že dlhodobý pobyt a následne prechodný pobyt cudzinca na území Slovenskej republiky bol viazaný na určitý a jasne vymedzený účel (podnikanie, zamestnanie, štúdium, činnosti podľa osobitných programov alebo zlúčenie rodiny), a preto podľa názoru súdu nie je možné, aby cudzinec na jednej strane deklaroval, že vstupuje na územie Slovenskej republiky za určitým jasne vymedzeným účelom navyše vopred obmedzenú dobu a na strane druhej aby táto skutočnosť automaticky zakladala premisu, že už v tomto štádiu preniesol centrum všetkých svojich životných záujmov (osobné, pracovné a podobne) na územie Slovenskej republiky, a to natrvalo. Z pojmu „presídlenie“ tak ako bol vymedzený v predchádzajúcich častiach tohto rozsudku vyplýva, že v rámci presídlenia zaniká jedno trvalé bydlisko a vzniká druhé trvalé bydlisko na území iného štátu s tým, že v jednom časovom okamihu môže existovať len jedno bydlisko takejto kvality. Zároveň najvyšší správny súd dodáva, že hypoteticky, ak by sa tieto dve bydliská stretli v jednom časovom okamihu za účelom ich porovnania, tak z hľadiska kvality by sa malo jednať o rovnaké, prípadne porovnateľné bydliská. Avšak vzhľadom na obmedzenia dopadajúce na cudzinca na území Slovenskej republiky (časové obmedzenie, stanovený účel) je evidentné, že takéto bydlisko nie je spôsobilé riadne založiť centrum všetkých záujmov na dobu neurčitú, teda na trvalo. Z obsahu administratívneho spisu vyplýva, že žalobcovi bolo rozhodnutím z 19. júla 2005 číslo PPZ-1776/OCP-BA-R/2005 udelené prvé povolenie na trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, a teda podľa názoru najvyššieho správneho súdu až týmto okamihom došlo k presídleniu žalobcu na územie Slovenskej republiky.

42. K námietke žalobcu, že na území Slovenskej republiky nikdy nebol evidovaný na účel dôchodkového poistenia ako zamestnanec, a teda nikdy nedosahoval príjmy ako zamestnanec, najvyšší správny súd uvádza, že síce článok 5 Dohody používa pojem „pracovať“, ktorá skutočnosť môže vo svojej podstate evokovať výlučne činnosť vykonávanú v rámci pracovno-právneho vzťahu, je však potrebné vychádzať aj z východiskového článku 4 Dohody, podľa ktorého sa pri priznávaní dôchodkov a iných dávok plne započítava doba zamestnania na území oboch zmluvných strán, včítane doby zamestnania oprávňujúcej na priznanie dôchodkov za výhodnejších podmienok a vo vyššej výmere. Pritom orgány sociálneho zabezpečenia započítavajú dobu zamestnania, ako aj dobu inej jemu na roveň postavenej činnosti ako vo svojom, tak aj v druhom štáte bez ohľadu na to, aká časť požadovanej doby zamestnania pripadá na prácu v každom z týchto štátov. (ods. 1). Započítavanie doby zamestnania, pokiaľ ide o dobu práce v každej zo zmluvných strán, vykonáva sa podľa právnych predpisov tej zmluvnej strany, na ktorej území sa vykonávala práca alebo jej na roveň postavená činnosť (ods. 2). Pojem pracovať možno vyložiť ako vykonávať zárobkovú činnosť, ktorú podľa § 3 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. možno definovať ako činnosť vyplývajúca z právneho vzťahu, ktorý zakladá právo nielen na príjem zo závislej činnosti, teda primárne z pracovno-právneho vzťahu, ale aj dosahovanie príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti. Podľa názoru súdu nie je rozhodujúce, či práca žalobcu mala charakter zamestnanecký a bola upravená Zákonníkom práce, alebo iným zákonom.

43. V závere najvyšší správny súd dodáva, že žalovaná v odôvodnení napadnutého rozhodnutia z 13. mája 2021 ako sporné vymedzila dva okruhy otázok; popri zistení dátumu presídlenia, ďalšou spornou otázkou, ktorú bolo potrebné vyriešiť bola otázka doby poistenia žalobcu v Ruskej federácii v spoločnosti „SKM“ a tiež v spoločnostiach „Iskom“ a „Simkom“. Z obsahu napadnutého rozhodnutia je zrejmé, že sa žalovaná zaoberala dobou poistenia v prvej zmieňovanej spoločnosti „SKM“, avšak k ďalším žalobcom označeným dobám poistenia v spoločnostiach „Iskom“ a „Simkom“ nepripojila žiadne relevantné stanovisko.

44. Vzhľadom na uvedené dôvody najvyšší správny súd využijúc pritom (aj vzhľadom na zásadu rýchlosti a hospodárnosti konania podľa § 5 ods. 7 SSP) zákonom danú možnosť zmeny rozhodnutia krajského súdu a rozsudok krajského súdu postupom podľa § 462 ods. 2 SSP zmenil tak, že

rozhodnutie žalovanej z 13. mája 2021, Číslo: XXX XXX XXXX X zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

45. O trovách konania rozhodol najvyšší správny súd podľa § 467 ods. 2 SSP v spojení s § 467 ods. 1, § 167 ods. 1 a § 175 ods. 1 SSP tak, že žalobcovi, ktorý v konaní dosiahol úspech, priznal nárok na náhradu trov konania na krajskom súde a kasačnom súde. O výške náhrady trov konania rozhodne správny súd po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 175 ods. 2 SSP).

46. Toto rozhodnutie prijal najvyšší správny súd v senáte pomerom hlasov 3 : 0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.